

MIESTO ŽIAKA JE V TRIEDE NA VYUČOVACEJ HODINE, NIE DOMA ZA POČÍTAČOM

BENČATOVÁ, Ludmila–BUJÁKOVÁ, Beatrix¹

ABSTRACT

Students should be at school, not at home behind their computer

Last year nobody could imagine that students would do distance learning long weeks when the coronavirus broke out. In our opinion, as the economic system was gradually reopening, students could go back to school and be active at the lessons. We can imagine that they might go to school in limited number every second or third day or only once in a week. During the lesson students who stay at home might join the class online via a meeting platform agreed beforehand. In such way all students would have regular and irreplaceable contact with school. We are convinced that schools should be the last to close and first to reopen. The role of the teacher in the educational process is highly important not only during testing, but also during explanation, revision and fixing knowledge. Will students not blame us for distance learning by right ?

KEY WORDS

classroom, textbook, student, teacher, computer, examination, assessment

V príspevku sa budeme zamýšľať nad pravdivosťou vyplývajúcou z titulku.

Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných a v stredných školách, podľa schopnosti občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách. Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je v SR povinná. Jej dĺžku a vekovú hranicu ustanoví zákon. (Ústava SR.)

Keď sa v minulom školskom roku pre šírenie koronavírusu zatvárali školské zariadenia a školské kluby, pravdepodobne si nikto nepripustil ani vo sne možnosť, že žiaci a študenti sa budú dištančne vzdelávať dlhé týždne. Musel však byť realizovaný takýto scenár? Naša odpoveď je: Nie, nemusel. Nebudú nám raz žiaci a študenti dištančnú formu vyučovania právom vyčítať? Jedno je isté: Dištančná forma vyučovania je v núdzovej situácii lepšia ako žiadna forma. (Diskutabilná je len jej dĺžka.) Isté je však aj to: Len ťažko nahradí dištančná forma vyučovania prezenčnú formu vyučovania.

Aj v súčasnosti môžeme povedať, že ľudí na celom svete stále doslova trápi situácia spojená s pandemiou koronavírusu. Samozrejme, Slovenská republika nie je výnimkou. Nás však zaujíma stav týkajúci sa každodennej výučby žiakov v triede. Sme totiž presvedčení, že miesto žiakov a študentov je v škole, tam ich dokážeme správne motivovať na vyučovaciu hodinu a vedomosti im nielen odovzdať, ale ich aj adekvátne precvičiť či upevniť rôznymi cvičeniami, úlohami, vypracovaním referátov či rôznych prezentácií na dohodnutú tému. Tvrdíme totiž: Školy a školské zariadenia treba aj počas krízovej situácie zatvárať ako posledné a otvárať ako prvé. Vyučovacie proces, na ktorom sa aktívne v triede zúčastňuje

¹ PhDr. Ludmila Benčatová, CSc., Filozofická fakulta UK Bratislava, Mgr. Beatrix Bujáková, ZŠ Károlya Szemerényiho s VJM Tvrdošovce, lbencatova@gmail.com

učiteľ a žiak, je totiž pri odovzdávaní, opakovaní a fixovaní učebnej látky nenahraditeľný. Na základe individuálneho rozprávania sa so žiakmi a so študentmi konštatujeme, že väčšina z nich sa na dištančne vedených vyučovacích hodinách maximálne snažila “nasat’” a získať čo najviac vedomostí a pristupovala aj k takejto forme vyučovania veľmi svedomito a zodpovedne. Či to bolo dostačujúce, to ukáže budúcnosť.

Slová pandémie, koronavírus či COVID 19 sa dnes stali súčasťou nášho každodenného života a ich vyslovenie v nás vyvoláva pocit strachu či úzkosti. Súhlasíme, že v začiatkoch sme o tomto víruse a možnostiach jeho šírenia vedeli pomerne málo. Keď došlo teda od 16. marca do 27. marca 2020 k povinnému zatvoreniu škôl, považovali sme to za správne riešenie a verili sme, že po dvoch týždňoch sa žiaci vrátia do škôl. No nestalo sa tak. Naopak, nielen žiaci, ale aj učitelia sa postupne začali prispôbovať dištančnej forme vyučovania. Nás zaujíma, ako si žiaci dokázali osvojiť predpísané učivo pre ten-ktorý ročník zo slovenského jazyka a literatúry. Keďže až do konca školského roka 2020/2021 platili v školách prísne epidemiologické opatrenia, nedokázali sme sa spojiť so žiakmi v triedach (krátko pred koncom školského roka sa totiž žiaci v Slovenskej republike vrátili do školských lavíc) a položiť im niekoľko jednoduchých otázok. Zaujímalo nás hlavne, ako sa prispôbili dištančnej forme učenia sa v domácom prostredí sledujúc monitor počítača, na ktorom sa mali možnosť, aj keď len na diaľku, vidieť s vyučujúcim či so spolužiakmi a počúvať výklad novej látky. Prostredníctvom počítača sme však oslovili učiteľov slovenského jazyka a literatúry. Položili sme im len jednu otázku:

1. Môžete po týždňoch dištančného vyučovania povedať, že ste žiakom odovzdali, precvičili a fixovali s nimi na zodpovedajúcej úrovni predpísané učivo vyplývajúce zo štátneho vzdelávacieho programu?

Na naše prekvapenie, na položenú otázku nám anonymne odpovedalo viac ako 50 učiteľov slovenského jazyka a literatúry z celého Slovenska. Nedokážeme povedať, či je to veľa, alebo málo, ale istý obraz o dištančnom vyučovaní sme si na základe ich odpovedí urobili. Tú istú otázku sme položili aj učiteľom pohybujúcim sa v našom okolí, učiteľom, ktorých osobne poznáme. Za každú odpoveď ďakujeme a po vyhodnotení konštatujeme, že každému jednému z nich doslova chýbal priamy kontakt so žiakmi na vyučovacej hodine. Napokon, príprava na vyučovaciu hodinu vedenú dištančnou formou vyučovania im zabrala oveľa viac času. Okrem odbornej prípravy totiž museli učivo nachystať aj do digitálnej formy a rozmyšľať, ako ho žiakom čo najpriateľnejšie podať. Aj tak si neboli istí, či po takto odučenej vyučovacej hodine žiaci pochopili a zvládli novú látku. Chýbala im totiž spätná väzba a nesmieme zabudnúť ani na povestný očný kontakt či na rôzne prejavy neverbálnej komunikácie vyskytujúce sa na vyučovacej hodine. Na základe individuálnych rozhovorov so žiakmi a so študentmi konštatujeme, že aj počas dištančnej formy vyučovania si pripravovali dohodnuté referáty či prezentácie a podľa možností ich prednášali spolužiakom. Odvážime sa tvrdiť (na základe kontaktov s učiteľmi), že učitelia privítali stav, keď sa pred koncom školského roka žiaci vrátili do škôl. Mohli si teda overiť, či žiakom a študentom odovzdali predpísané učivo na požadovanej úrovni, či ho tí zvládli, či si ho osvojili, či ho ovládajú. V tomto období mali totiž možnosť žiakom učivo opäť vysvetliť a precvičiť ho s nimi. Na základe záverov predmetovej komisie, ktorá zasadala online, si tiež mali možnosť upraviť počet písania diktátov či slohových prác. Väčšina učiteľov využila práve čas, keď boli žiaci pred koncom školského roka opäť v triede, na napísanie diktátu, ale hlavne na záverečné skúšanie pred koncoročnou klasifikáciou. Aj keď to bolo náročné, učitelia a žiaci koncoročné skúšanie a uzatváranie známok zvládli. Ani jeden z oslovených učiteľov však nedokázal s istotou povedať a tvrdiť, či sú vedosti žiakov získané formou dištančného vyučovania trvalé. To ukáže až čas.

Nechceme teraz pôsobiť, ako niekto, kto sa ozýva “po vojne” a naplniť tak známe: Po vojne je každý generál. Myslíme si však a stále to budeme tvrdiť: Miesto žiakov je v triede na vyučovacej hodine, a nie doma za počítačom. Nebolo možné zabezpečiť, aby žiaci, hoci aj v obmedzenom počte, ktorý stanovil hlavný hygienik SR, chodili na “striedačku” do školy každý druhý či tretí deň v týždni alebo aspoň raz za týždeň? Bolo predsa potrebné vyťažiť z minima maximum. Napokon, z médií vieme, že takýto vyučovací model, keď žiaci chodili do školy v obmedzenom počte aspoň raz za týždeň, využívali viaceré krajiny sveta a v mnohých bola pandemická situácia horšia ako v Slovenskej republike. Nesmieme zabúdať, že žiakom chýbala “spoločnosť” nielen učiteľov, ale aj spolužiakov. Práve od nich sa často ľahšie a rýchlejšie naučia nové učivo a osvoja si ho. Spolužiaci sa totiž vyjadrujú jazykom, ktorý je žiakom často bližší ako jazyk učiteľa (majú takmer rovnaké vyjadrovacie schopnosti a približne rovnakú slovnú zásobu). Treba zdôrazniť predovšetkým skutočnosť, že by nestratili, hoci aj občasným chodením do školy, taký potrebný kontakt s vyučujúcim, so spolužiakmi, so školou celkovo. Naivne si možno myslíme, že keď žiaci nechodili pravidelne každý deň do školy, nestretávali sa so spolužiakmi a chránili sa tak pred možnosťou nakaziť sa vírusom.. Stačilo pozrieť sa na ihrisko a videli sme, ako žiaci hrajú futbal, tenis či len tak posedávajú na lavičkách a rozprávajú sa. Denne sme takýto obraz videli z okna bytu a pravdivo tvrdíme, že nemali vždy rúškom či respirátorom prekryté ústa a nos, dýchacie cesty. Vtedy vari nebolo riziko, že sa nakazia vírusom? Podľa nás: Bolo.

Ťažko sa tiež stotožňujeme so skutočnosťou, že väčšine študentov stredných škôl sa známky na maturitnom vysvedčení udelili na základe priemeru známok dosiahnutých v predchádzajúcom období, na základe koncoročných vysvedčení či polročného vysvedčenia z maturitného ročníka.. Hoci študenti mohli na požiadanie maturovať aj klasicky pred maturitnou komisiou, vieme, na základe údajov uverejnených v médiách, že klasickú formu maturitnej skúšky využilo v Slovenskej republike v minulom školskom roku veľmi málo študentov. A to je škoda. Všetci, ktorí sme maturovali klasicky pred maturitnou komisiou, sme nielen sebe, ale aj učiteľom či rodičom dokázali, že sme zvládli prvú ťažkú úlohu v živote. Zrazu sme boli takí dospelí a svet patril v tú chvíľu len nám. Hlavne sme si však uvedomili, že sme sa dokázali zorientovať v množstve informácií, ktoré nám škola dala, vedeli sme selektovať a “vyloviť” z pamäti len tie, na ktoré sa nás členovia maturitnej komisie pýtali.

V podobnom duchu môžeme uvažovať aj nad štátnymi skúškami študentov vysokých škôl.

A hoci sme pred maturitnou skúškou či pred štátnou záverečnou skúškou všetci cítili napätie a prežívali stres, aj to patrilo k životu, k danému momentu. Pocit, že sme dokázali niečo v tej chvíli neopísateľné, nám nikto ani po rokoch nevezme. Súčasná generácia žiakov a študentov však o takúto slávnostnú udalosť bola ukrátená. Treba len dúfať, že nám absenciu na vyučovaní, maturitnej skúške či na štátnej záverečnej skúške nebudú raz žiaci a študenti vyčítať. Ak áno, dávame im za pravdu. Možno by bolo vhodné, aby sme si všetci kompetentní odpovedali na otázku: Urobili sme všetko preto, aby aj počas pandémie trávili žiaci a študenti čas v triedach na vyučovaní a nie doma sediac pred monitorom počítača?

Náš príspevok ukončíme optimisticky: Veríme, že sa podobná situácia, aby žiaci a študenti boli odkázaní dlhé týždne na dištančnú formu vyučovania v domácom prostredí, nebude v budúcnosti opakovať. Jedno je totiž isté: Vzdelanie a vysokoškolský titul si kúpiť možno, ale vedomosti nie.

A isté je aj to: Nepovinné letné školy “nenalejú” žiakom vedomosťi do hláv. Napokon, kto z nás urobil gramotných ľudí? Škola. A naučiť prváka čítať, písať či počítať dištančnou formou vyučovania je takmer nemožné. Alebo: Má niekto iný názor?

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] BENČATOVÁ, L., BUJÁKOVÁ, B.: Vyučovanie v 2. polroku školského roka 2019/2020 na školách v Slovenskej republike. In.: *Zborník z 12. medzinárodnej konferencie Univerzity J. Selyeho*. Komárno 10.–11. septembra 2020. Digitálna knižnica. Publikované on-line 2020
- [2] GRÖHLING, B.: *Maturitná skúška bude odrážať štyri roky práce maturantov*. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Publikované on-line na internete 22. 3. 2021
- [3] Vyhlásenie vlády a Ústredného krízového štábu SR v súvislosti so šíriacim sa ochorením COVID-19 zo dňa 13. marca 2020.
- [4] *Ústava Slovenskej republiky*. Piaty oddiel. Druhá hlava.